

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE
Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

ADMINISTRACIÓ:

St. Bernat, 5, Pral. 2.^a
CIUTAT DE MALLORCA

Administrador: Jaun Riutort.)

LA AURORA

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-meestre Antoni Fiol Ferrer, 5.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eularia, 25.—Llibreria de N' Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Ball d'encenci

I

Na Margot a sa piqueta de sa sanc

No fa gaire que dalt LA AURORA i aclarint llargament i baix de tots aspectes sa qüestió que a les hores s'era feta de actualitat, això és, sa incompatibilitat de sa Relligió amb sa política, defensada en tal forma des diputat i periodista republicà federal D. Alvar de Albornoz dalt *El Radical* de Madrid, mos donà ocasió de treure a rol-lo sa qüestió de sa escola-neutra, sobre tot així com funciona a Bèlgica i ses fatals conseqüències que generalment en devenen, segons testimonis de defensors entusiastes d'aqueixa mateixa escola del dimoni. Ara, ha tornats sucra ets aires damunt això Na Margot dalt *s'Obretxo Balear* amb un articlet «Los niños», baraiat amb sa rrelligió, amb sa gramàtica i amb so sentit comú. Na Margot es molt afectada de posar punts suspensius, deixant a sa llibertat des lector tots ets adjectius calificatius. Idò bé, s'articlet de Na Margot mos fa a sebre, com si voigués dar-mos una forta batculada, que lo que lleva es delit an es nins, fent-los anar coa baixa, martiriant los, és *Sa Relligió*. Vaja! ha parlat es bou i ho fet *mu!* Jo trob que en aqueix cas lo ver, lo oportú seria dir: Sa Irrelligió.

An ets infants, s'exclama aqueixa cara de vernís socialista que cada dissapte surt damunt *s'Obretxo* a fer de bòvol, no les haurien de parlar tant de càstics i turments, de sants, de Deus, d'infern, de purgatori de dimonis i demés carro-pòrtal, perquè los fan tornar porucs sentint aqueixes coses i los tuden es dies més delitosos de sa vida, que s'haurien d'instruïr en ciències més útils i aprendre ensenyances més profitoses.

¿Que hem de dir an aqueixa vulgar senyora, que se'n vé ara amb tantes explosions de toixarrudesa bordissenca? Mai com ara podria repetir-se en veritat allò de: *an el necl, despreci*. Però anem-ho rumiant, encara que breument, per no fastidiar el pròxim. ¿Per ventura ets ideals socialistes no han sentida sa necessitat de un vernís rrelligiós? Per això n'han fet un a sa seua manera. En Dietzgen dins el llibre *Religion der Sozialdemokratie* afirma poc sa poc llà que sa *democràcia social* és s'única que pot redimir s'humanitat, i per lo tant que és precis convertir-la en església i sa seua doctrina en *simbol de fe*. I com no hi poria mancar res an aqueixa rrelligió, fins i tot hi posaren ses seues festes, llenguatge simbòlic, es seus *sants màrtirs* i lo que és més es seu calendari. De tot això i molt més parla N'Arudt dins *Die Religion der Sozialdemokratie*. Es catòlics posam damunt ets altars de ses nostres esglésies ses imatges des sants, des màrtirs qui dotaren sa sanc en defensa de ses seues crencies. Ara també es socialistes, sentint-se moneies, imiten tal exemple endiumenjan ses sales des seus congressos amb ses imatges d'uns sants nous, tals com En Marx, Lassalle, Engers i hoïren es *màrtirs de sa famosa llei de repressió alemanya i de sa excepció italiana*. ¡Ah idò! i perque no hi mancàs cap til-la i fos una imitació encara que bordissenca de sa rrelligió catòlica, hi tenen es seu Messies, que, segons ells, és *Es Treba!*, qui engenrat des dolor, torna gran rodetjat de penes, contratemps i desitjos tremolosos, una

corona de espines enxercola es seu cap i du damunt s'esquena sa feixuga creu des despreci.

¿Que hi deu dir a tota aqueixa *relligiosidat* socialista, a tots aqueix *invents* de sants i parodies estrambòtiques i febrozes Na Margot? Supòs que no hu mostrà an ets seus infants, per por de que no tornin *porucs*. Més com aqueixa senyora la trobam tan inconseqüent en tot lo que se posa, duptram; no hu tenim tan fàcil de endevinar com e-hu té ella en tot quant sa referesca a dir la pèsima de sa rrelligió cristiana, contra la qual du una betzerria i una monomania tan forta, que tenc ansia que no li fassi perdre es seny de tot.

II

¿Pero quins són es porucs?

Es porucs no són es qui escolten i creuen això que vos jo Margot! deis *invençons*, mot amb que calificau hipòcritament tot lo que sa rrelligió cristiana ensenya respecte des torments eters, des sants, purgatori etc. Es porucs son aquells que, trobant-se a la plena de sa vida i fent com qui oblidar-se de que aqueixa acabarà qualque dia i comensarà llavò un orde nou, de coses, se creuen esser més homos, estar un pam o dos damunt ets altres bravejant de despreocupats en matèries rrelligioses i de veure-hi allò que ets altres per curtesa de gambals, son incapaces de veure, això es, embuis, farses, esques per agafar quatre bobians. ¡Pareix mentida que aqueix socialistes, comensant per Na Margot, sien tan vius i vagin encara a peu! ¡Pareix mentida que aqueix socialistes, o lo que los vulgueu dir, aqueix escriptors *expontaneos* de *s'Obretxo*, no clasificats encara dins *s'escala zoològica*, sien tan beneits i entaferrin aqueixes i altres beneitures, que apredeguin sa seua teulada! En tants de sigles com fa que sa rrelligió ensenya sa doctrina des culte an es sants, s'existència i eternitat des torments i càstics a l'altre vida i altres coses que per Na Margot, que es viva com una centella i sap més que Lepe, son *invençons*, és estrany repetim que l'Esglesia no les haja hagudes d'arreconar. Lo bo és que sa veritat de sa Relligió Cristiana de cada dia cobra nova força, i an aqueix sigle de ses llums, des progrés i de sa crítica, encara se prediquen per tot arreu aqueixes *invençons* inigü nat del mon amb arguments o realitats s'és atansat a esveïr-les come boira. Això sí, son sortits per llarc *porucs* i *porugues*, com Na Margot, que, per desferrar-se de damunt aqueixes sangoneres que no los deixen viure, des torments i càstics, que los xuclen l'ossa, ells mateixos han arribat a convencer-se, encara que per força i per tranquil-lisar sa seua consciència alsurada, de que eren *ombres* i *invençons* per regir tan sols, sense cap fonament real. I ja sabem que no hi ha pitjor ce-go que aquell que no hi vol veure; i com és bo de comprendre són desgraciats dues vegades. Però anem dret an es cas. ¿Quins són es *porucs* i qui los hi fa?—Es bo de sebre, vos contestaré amb Na Margot, encara que pensant com és natural, de manera diferent, just vos diré dues paraules: *sa irrelligió*.

Si, senyoreta meua, sa irrelligió i no altra cosa és sa que fa *porucs* ets infants i en general tots ets homos d'ànima tudada per falsos prejudicis.

Es coneixement perfet des càstics i

torments eters no poren fer mai *poruc* s'infant i s'home, sinó des mals que pugui cometre i que naturalment el fan mereixedor de fals càstics. No los vol sufrir? Idò que serv es llum dret! sense vessar gens d'oli; que se porta an aqueix mon com un homo de bé, sensa fer mai cap mal terç a nigú. ¿Es això infondre dins es cor d'ets infants sa por o inspirar-li sentiment des de-vers socials rrelligiosos, educar-lo conforme, per que sia un membre profitós per sa societat a on viu, treguent de rel tots ets instins perversos? ¿O per vos, senyora Margot, és por es bon comportament? ¿Quants d'homos trobarieu, pensau, que estiguessen disposats a obrar es bé per amor tan sols an es bé, si no menaven por an es càstics que s'han de seguir, si no an aquesta vida, en l'altra? Mai hem de perdre de vista que hem de mirar s'home tal qual és, això és, flac i miserable, tombant an es mal més tost que an es bé, i no com pertocaria esser. Sa por saludable des càstic fa caminar p'es camí carreter, no porugament, sino amb so coratge des qui no li poren fer tornar la passa arrera. Però an es socialistes des pelatge de Na Margot los ne poren fer tornar de passes enrera, no dues sino cent i dues; vetaquí per que no saben que és coratge. Només coneixen una hipocresia de coratge; i així sa por los s'ha de menjar. Sa irrelligió, idò, és un mol-lo de porucs. S'home que s'estima un poc i té es cap an es seu lloc, mai pert de vista aqueix turments, per no topa-se amb ells i fer-se'n enfo a o que convenga. Es socialistes, ateus i desenfretts, com Na Margot, que han perduda fins i tot sa noció de lo que valen, caminen cap an aqueix turments cul enrera i com que voler se'n decantar, però ben a les clares demostren que van tapats i que, si no muden de bordada, a s'hora manco pensada, se toparàn amb ells per esser-ne, Deu no hu permeta, unes víctimes. Que ets escriptors ateus, ets infants pujats sense rrelligió son uns porucs, ¿no mos ne dona una bona prova En Voltaire? També en dona un altre escriptor volterà, que s'és fet célebre dins Espanya per ses seues campanyes contra Deu i l'Esglesia i que tots coneixem prou: N'Alomar. ¿Per que es primer, En Voltaire, a s'hora de la mort demanà depressa un capellà, sino precisament perque davant la mort era un poruc hipòcrita, com amb això mateix demostrava esser-ho estat abans en vida? An es seus ulls moridors gèren *invençons* de capellans per fer porucs o realitats vivents, tot això de purgatori, infern, càstics? En vida era estat, ni més ni manco que un d'aqueix viatgers, qui, havent de pasar per dins un bosc molt espès i de nit, amb una por que los fa tremolar com una fuia de poll, malavetgen cantar per passar es camí come acompanyats i demostrar que tenen més coratge que un regiment de soldats. I sobre tot, ¿creis vos que sa pena de mort i es *maüers* de sa *Guardia Civil* hagin fet tornar poruc cap homo que llauri dret, això és, que du-ga bona vida? Jo no vui res que no sia meu, se dirà per sí mateix, jo no vui llevar sa vida a nigú, perque sols Deu en comanda i per lo tant bella basca en fa tot aqueix bugat de lleis criminals i penals amb tots es soldats i guardies civils de peu i de cavall; per compte meu e-hu poren esborrar tot d'una plomada. Ara es qui és afectat d'anar a robar an es camí d'Inca, per aqueix tot això ja muda de vert en

blau; aqueix homo és un poruc de ses lleis i des *maüers* i guardies civils. ¿Importa dir res? Veig que la senyora Margot anirà poruga... i certament ha d'esser com sa raboa, que, si no hu mostra amb so cap, e-hu mostrarà amb sa coa. ¿Qui en serà sa causa? A bon entenedor poques paraules. Qui ha mester foc amb sos dits lo cerca.

LLORENCET DE SES JOTES.

Eseoltau!

Un amic nostre benvolgut mos crida s'etenció sobre lo que digüem dissapte passat de que es catalans, lluny d'explotar ets escriptors mallorquins, en fan un cas fora mida. Mos fa notar aquest bon amic nostre que no digüem encara tot lo que hi ha sobre es cas que fan es catalans continentals de ses poesies de Mn. Miquel Costa, tota vegada que no son just dues, sino tres edicions que han fetes a Barcelona de les *Horacianes* de Mn. Costa; ni es una tota sola, sino dues ses edicions barcelonines de ses *Visions de Palestina* des nostre poeta caporal. Ademés, *La Il·lustració Catalana* li ha publicat un petit volum d'una triadella de ses seues poesies capdals.

I ara girem fuia: Mn. Mateu Rotger, al cel sia, ja sabeu que escrigué i publicà sa seua clàssica *Historia de Pollensa*. Devers l'any 1907 en terres castellaness se publicà un certamen per donar un premi a una monografia històrica documentada. Mn. Rotger s'afanyà a enviar-hi sa seua *Historia*. El gran Menendez Pelayo formava part des Tribunal les Certamen, i amb sa seua mirada d'aguila tot d'una afina s'obra de Mn. Rotger, votant per que fos d'ella es premi, perque sense comparansa era lo més notable que havien presentat a tal certamen. Idò bé, ets altres jutges votaren a favor d'una altra obra que no valia tantes de pessetes com dobles de vint sa de Mn. Rotger, i el gran Menendez Pelayo i Mn. Rotger sortiren derrotats.

I ara, ho repetirem una volta més, anau-hi, mallorquins, a escriure en castellà per donar gust an aqueixos... germans nostros de devers Madrid!

IJa hu val amb aqueix contraris des nacionalismes!

Sembla mentida que tenguenets uis fan tancats a ses ensenyances de s'història! L'han aferrada que concedir a Catalunya tenir unes Corts, seria desfer l'Espanya, seria sa destrucció d'Espanya. Però, homos sants de Deu! ¿no varen tenir Catalunya i Aragó i Valencia i Navarra i León i Galicia ses seues Corts propies desde es primers temps de sa Reconquista fins an es sigle XVII? ¿vos atansareu a negar-ho? ¿No hu sabeu an això? Ara bé ¿va fer ui l'Espanya perque cada un d'aqueix pobles tengües ses seues Corts propies? I si Espanya pogües viure tants de sigles pròspera i polent, com mai se sia vista, ¿per que no hi ha de porer viure ara? Si dins Espanya no hagués dominat mai aqueix sistema de que cada poble tengües ses

seues Corts propies, se compendria que diguésseu: *això anirà malament! això esbucarà l'Espanya!* Però és tot lo contrari, amb aquest sistema que defensam es nacionalistes, Espanya no sols no mancà gens, sino que arribà a fer-se sa primera nació del mon! Per lo mateix, s'història d'Espanya vos fa mentiders; vos diu que no sabeu lo que vos matgeuau, senyors centralistes, senyors que contradeis En Cambó i demés diputats i senadors nacionalistes!

I no és sols s'història que vos contradia i vos fa mentiders. Vos hi fa s'actualitat d'Almanya i Austria. ¿No son aqueis dos Estats un aplec, un conjunt de nacionalitats, cada una amb ses seues Corts propies, amb ses seues lleis propies? ¿què ha succeït ara amb aquesta guerra? Se son desgavellats tal volta aqueis aplecs, aqueis conjunts de nacionalitats i pobles? Tot lo contrari: Alemanya i Austria se son demostrades més fortes que mai, aquell règim d'autonomia política que defensam es nacionalistes i que regeix dins Alemanya i Austria, ha donats es millors, es més admirables, es més meravellosos resultats.

Per lo mateix, senyorets centralistes, senyorets que combateu es nacionalismes d'En Cambó i demés catalanistes, s'història d'Espanya i s'actualitat d'Almanya i Austria vos desmenten, vos fan mentiders, vos diuen que no tocau pilota, que anau massa lluny d'osques, que no sabeu que vos matgeuau!

¡Bon repunyal de lluna que no fa mal!

Aplecs de la Prensa Catòlica

Sa *Diada de la Prensa Catòlica* se celebrà a totes ses esglésies Parroquials i Vicarials de la Part Forana i a Ciutat la feren a la Seu amb gran solemnidad.

Ara ets aplecs per donar empenta a la Bona Prensa foren a unes bandes es dia de St. Pere, i a altres diumenge passat.

A Inca el feren es dia St. Pere, avespre, i resultà ben interessant, havent repartit abans un gentil programa en mallorquí, com aconsellava es bon sentit que ha de presidir sempre ets actes catòlics. Inca es sa vila a on es bon sentit de mallorquinidat se manifesta més viu i més ben orientat. A casi totes ses altres viles grans domina un sentit *filisteu*, foraster, de lo més ridícul, xeuba, xambó i batza que fa oi i plorera a qualsevol que estim gens Mallorca.

A Ciutat s'aplec de la *Prensa Catòlica* fou diumenge i an es pati des Seminari, que s'omplí casi tot de selecta concurrència, predominant hi ses senyores. Se tiraren discursos ben afuats i se lletgiren poesies entusiastes, tot en foraster desgraciadament. I deim desgraciadament perque tots ets orador, amics nostros benvolguts (Senyors Font i Arbós, Puig i P. Esturi) que hu feren molt be, haurien brillat molt més encara i haurien feta més fonda impressió damunt s'audotori parlant en sa seua llengua materna, i estam segurs que ells s'ho haurien estimat més. Llástima que ets organitzadors no hu tenguessen en compte. Apart d'això, s'aplec anà molt bé, ets oradors foren molt aplaudits, es qui digueren les poesies donaren molt de gust an es públic, i es chor que cantà diferents tonades agradà fora mida.

Aqueis aplecs de la *Prensa Catòlica* haurien de sovintetjar i donar-los un caràcter ben pràctic i que hi prenguessen part es *periodistes* mateixos, que són es qui coneixen més la cosa i es qui hi poren dir més de prim.

S'ofici de *periodista catòlic* és un des més difícils i enrevisclats. Molts de *periodics catòlics* fan poc xeu perque

es qui los escriuen, balderetgen una mica massa; los sobre bona voluntat, però los manca... lo altre. *Intelligenti pauca.*

Patriotisme des clero italià

Dia 7 d'abril, discutint-se dins es Senat italià es presupost de Gracia i Justicia i Culte, es Senador De-Cesare feu notar que fa tres anys es *deficit* de sa consignació per Culte s'acostava a un milió i que ara passa de dos milions, i que aqueix *deficit* el va cubrint es Tresor, que ja deu devuit milions. Però llavò vengué lo millor. Fins l'any 1899 es Parlament establí come llei que es mínim de sa *congrua o sou parroquial* fos de mil liras (pessetes). Es Senador De-Cesare amb sa seua veia mentalitat liberal assegurava que aquella providencia havia feta «molt bona impressió dins es clero baix» que amb això cobrà coratge, i que convenia an es Govern fer costat an es clero baix «per crear un baluart contra es clero-alt, de tendencies no gaire italianes». Però després de setze anys d'esperar, es *sous parroquials* se troben an es mateix punt que l'any 1899, i es *fondo de culte* no ha pagat mai ni una treseta de ses 100 liras: d'aument que una llei manà i que no ha tengut efecte. Idò ara aqueix Senador demanà que se complís tal llei per «fer honor an es clero baix que an aquesta guerra ha demostrat es seu fondo sentit de italianidat i nacionalidat». I seguí dient aquell Senador liberal que es capellans «més véis mantenien viva dins ses pagedies sa fe en sa victoria italiana, i es més joves se baten a ses trinxeres i presten servicis heroics a ses ambulancies i an ets hospitals». I passà avant aquell Senador i digué que trobava que «es Senat italià» havia de «dir una paraula d'elogi» an es clero-baix, i que també n'havia de dir una altra an es Bisbes italians «perque demostran que es seu cor batega amb so cor de tota Italia».

Després de tot això es Ministre de Gracia i Justicia digué que es *fondo de culte* se trobava tan aixut que en setze anys no era estat possible afegir ses 100 liras an es *sous parroquials* que sa llei manava; i llavò se feu seues ses paraules de elogi que es Senador De-Cesare havia dedicades an es clero, dient que sa conducta des Bisbes i des sacerdots era noble i digna, i acabà declarant: «Es clero s'és recordat de que és italià; noltros malavetjarem no oblidar-ho».

Deu fassa que sia així.
¿Què hi deis an això, anti-clericaleros caps-de-gri, que sempre malpari au de Bisbes i capellans, frares i monges, presentant-los com una gent de forca?

Sa guerra del Marroc

Desiara hi ha qualque fregada entre ses tropes espanyoles i ses kàbiles marroquines de sa zona espanyola, on se consolida cada dia més es domini d'Espanya.

Dia 29, es dia de St. Pere, entre Ceuta i Tetuan hi va haver un foc més que regular amb sa kàbila d'Anghera, una de ses més fortes, maleites i remolestes del Marroc, i li tocà es perdre, ocupant ses tropes espanyoles s'importantíssima posició de Tzamaltz, arrasant an es contraris unes vuitentes cases, fent-los una bona partida de morts. Ses nostros tropes també tengueren perdudes ben sensibles: *morts* es Comandant Sr. Muñoz Gui, es Comandant Sr. Vega, es Capità Jimenez Peña i es Tinent Pacheco; *ferits* es comandant Barbastro, dos capitans i cinc tinentes. Soldats espanyols: 16 morts i 47 ferits. Marroquins an es servici d'Espanya: 55 morts i 22 ferits. Altres

notícies arribades d'Africa diuen que tenguérem 400 morts; es Govern ha declarat que no hi ha un tal.

Si que hu va esser ferest així mateix.

Que Deu nostre Senyor haja acullits tots aqueis morts a la Santa Gloria; i si n'hi ha encara dins el purgatori, que les trega i los admeta a gaudir de la Llum Perpetua i que els ferits s'adobin prest ben prest. Amèn.

Sa Voladora

Ja hu sabeu que ets homos han arribat e inventar unes màquines per volar, que ara les fan servir per fer més feresta sa guerra. A Espanya també n'hi ha que hu proven de volar i qualcun se'n desfà com un tot homo.

Anys enrrera en vengué un de volador a Mallorca: feu una volada, però curta ferm, i hu hagué de deixar anar.

Fa uns quants mesos que en vengué un altre, un tal Hedilla, i feu una volada ben garrida; però, com tractà de posar-se, pegà fitorada en-terra amb so motor i l'espnyà, i bona nit si't colgues.

Ara amb motiu de ses festes des Tranvies Elèctrics posaren en es programa una volada de Barcelona a Mallorca, que negú l'havia feta mai. Primer havien de venir es voladors amb *hidro-plans* (màquines per volar i anar per dalt s'aigo), lo qual no pogué esser. Hagueren d'arriscarse a venir amb *aereo plans*, que, si cauen dins mar, se'n van a fons. Dos voladors havien de venir; i només n'hi hagué un, N'Hedilla, que s'hi atansàs. Partí diumenge a les cinc i minuts de Barcelona, i a les set i deu minuts fonc a Ciutat. Feu 110 kilòmetres per hora ¡Així mateix se diu fer vial No se pogué posar a *s'esplanada de Ca'n Pere ntoni* perque resultà massa esquefida i se'n hagué d'anar a posar se devers So'n Sunyer.

¡No hu volgueu sebre sa gentada orba que comparagué pe's Moll i sa murada de mar per veure arribar aquell volador!

Hi ha que confesar que feu una fantasia de ses més grosses, com negú mai a Espanya n'havia feta cap. Es passar la mar volant de Barcelona a Mallorca en devers dues hores és una feta vertaderament gloriosa.

Això de volar és una de ses coses a on se demostra més que s'homo és el Rei de la Creació, això és, que Deu li donà suc de cervell per esser-ho.

¡Quina llástima que tan sovint s'homo se'n oblidí d'aquesta realesa seua.

Dilluns i dimegros hora baixa N'Edilla tornà volar per damunt Ciutat i a sa badia, acudint-hi, una gentada fora mida a veure-hu.

Es tranvies eléctrics

S'inauguraren avui fa vuit dies, beneïnt-los solemnement l'Il·lm. Sr. Vicari Capítular. Són una gran millora per Ciutat i per Mallorca, perque se'n poràn aprofitar tots es qui vagen a Ciutat.

Aqueis tranvies unirán Sta. Catalina, El Terreno, Portopí i S'Hostalet d'En Canyelles amb Ciutat i faràn molt curtes ses distancies més grosses dins sa mateixa Ciutat. Tot això representa un gros bé. De manera que Ciutat està d'enhonorada i d'una manera especial sa Companyia que mos ha duits i posats aqueis tranvies i especialíssimament sa Junta Directiva, que se'n ha sabut desfer admirablement.

S'inauguració s'hagué de retrassar setmanes i mesos perque no arribava mai es material més necessari per amor de ses dificultats des transports: causa sa guerra.

Sa bendició la feren a ses cotxeríes, que son devers ets *Hostals* de sa carrerera d'Inca: formen tres naus, com una església de ses més grans.

Feta sa bendició amb assistència de totes ses Autoridats, hi hagué un bon refresc, i llavò pujaren tots es convidats a dos cotxos i de d'allà fins a Portopí Per tot allà on passaren, hi havia gran gernació que feia mans-balletes, demostrant gros entusiasme.

Soseaire ferest

Diumenge avespre devallaven per sa Costa de St. Domingo dos tranvies eléctrics, un enganxat a s'altre, i a sa voltera que fa sa via baix des Liric, es dos cotxos duien massa fua; es de davant se servava, però es de darrera tombà i feu tombar es de davant, i poreu pensar lo que havia de succeir: devers cinquanta ferits, molts lleus, altres molt greus, un dels quals se morí dilluns i un pobre al·lot de quinze anys esclafat i mort. ¡Que Deu haja acullida sa seua anímeta a la Santa Gloria Amèn.

¡Si que hu és estat un mal soseaire això p'es novells tranvies i per tots es qui en sortiren nafrats!

Deu fassa que es vius s'adobin prest. Amèn.

DEL TEMPS VEI.

Recordances de sa meua vida mahonesa

¡Seràs mariner!...

Ben cert, ja no'm recorda que nomia, com diuen a Mahó. Me pens que li deien En Piter.

Jo li deia En Pistatxa. Perque una vegada, sa primera que vaig rallar amb ell, va venir an es magatzem del senyor Femenies, a b'ixa-mar, a cercar pega i filarcegues per uns calafats, i mentres mestre Ramón el despatxava, me va contar que, aquells dies, esperava barca (a) que el prengués de *nostramo, contramestre...* o de criat de cuiner; i per açò, ell, just llavò era anat a despedir-se de la Beata Catalina Thomàs, a Alfavaret, era entrat a un hort d'un amic i havia replegat un pessic de *pistatxes*, que engolosit se pipava.

Feia de berginer, de bastaix, d'ajudant de calafat, de jornalier an es *Drassanal...*; agafava sa feina que li surtia davant. Era molt deligent i bon pitxotí. Però tenia una deria, un desig tan ferm, que arribava a mania. Esperava, suspirava, era es seu sòmit daurat i, adormit o despert, era s'unic trebal des seu cervell, era sa seva betzerria entrar a formar part des personal d'una barca de vela de *carrera d'América*, o que, quant manco, navegàs per l'Arxipel·la i les mars de llevant.

—Idò, deia ell, què us pensau voltrus!... Tres vegades va fer malfraig mun pare ¡i res!... I llavò amb una vegada sola, es va negar!... ¡Repunyal!... Ja hu veis que no som res an aquest mon. Però ma mare m'hu ha dit: no tenguís ansia, tu seràs mariner!...

¡Repunyal! es trobava a quaranta anys, i no era passat de *Cala-Rata!*

Lo que el posava consirós i cipardo era es veure que les barques de vela anaven mancant de dia en dia i no se'n feien de noves an es Drassanal. Ell ajudà a construir ses fragates *L'Aurelia*, *l'Eufemia*, i la que a les hores, acabaven d'enllestir: la *Pedro Plandolit...* Es dia que la *Plandolit* saupà cap

(a) Es mot *buc*, en sentit de *nau* no es conegut a Menorca. *Buc* aquí vol dir capacidat, grandaria: «¡vaa un *buc* que té aquesta església!... aquesta cova».

a Barcelona, ell plorà com un fiet menut. — «Hu tenia tan per cert que m'pendrien a bordu!... I en es primer viatge, per l'India, cap a ses Filipines... Cert que mai hem de desesperar. A s'altra banda des port mestre Gori Femeries ara fa la Ceres, que no sé si serà pailabot, llaut o balandra... Pero sembla que ses barques se son desoblidades des port de Mahó. Ja no hi venen més que colque brik barca carboner i colque pullaca grega.»

— I colque vapor... — li vaig dir jo.
— Es vapors me fan oi, me digué; me fan fàstic... Barcus desbarborats, sense velam! Anar embarcat en vapor, no fa mariner... Val més esser mariner d'aigu dolça.

An aquell temps els llauts, pailabots i xabecs de carrera d'Alger solien suu-vint carregar de cantons (mitjans) que treien amans a ses pedreres d'Alcaufar (Sant-Lluís) i de Cala-Mitjana, a la mar des Mitjornet de ses Ferreries.

Es xabec La Africana, des patró Benjam, de Ciutadella (a) Pau Coeta, estava a punt de surtir des port de Mahó, i li faltà càrrega a darrera hora; es patró va resoldre acabar de carregar de pedreny obrat. No n'hi hagué a Mahó en depòsit; i, per acursar passes, va contractar es patró Mevis, — es gegant d'aram de qui us vaig parlar s'altra dia — que amb es místic Virgen del Càrmen, que pens que era des patró Petrus, anàs a dur-ne una barcada de Cala-Mitjana.

Es patró Mevis, en son bon temps, per viatges així, no havia de menester ningú. Però era tornat tant véi... I cridà En Pistatxa.

— Per un viatge a Cala-Mitjana, amb la Virgen del Càrmen necessit un mariner! li va dir. ¿Vols venir tu?

— ¡Que si vull venir! diu ell... Repunyall! I al rem i a la vela!...

— A mitjàn de capvespre taiarem caps! diu es patró Mevis.

— Serà a bordu, patró. — digué En Pistatxa, i com un coet!

I com un coet se'n anà a despedirse de sa mareta i dels coneguts?

— ¡Adiós!... deia ell. ¡Que en sanitat ens tornem veure!... I si no mus veim mes... — punyal, repunyall!... Es viatge serà llarc... A Cala Mitjana anam! ¡Redepunyall!...

I quant, a mitjàn de cap vespre, es místic va tair caps i allargà veles, girat an e s que des moll ens miràvem sa maniobra ens digué, cridant, En Pistatxa, atesant s'escota:

— Al cap i a la fi som mariner! i me'n vaig d'aquesta banyatera illa!...

Casi tots els mironis van esclafir de riure.

Jo... an es cap de tant de temps, en pensar-hi, encara me'n tistesc.

De penes incompreses quantes n'hi ha!...

FRANCESC D'ALBRANCA

Un Mercader Nou

I.

L'Amo En Tòfol era un mercader llest ferm, que amb so veu ofici havia sabut fer ca-seua, que ne tenia molts de fets, tant que no s'hauria deixat penjar per vint milia lliures; però com no sempre totes ses nous son plenes, ni hi ha alegrí an aquest mon que siga completa, l'amo En Tòfol a s mig de sa seua baldó tenia un fill que era sa seua creu, que li llevava sa sòn i s'alegría. No perquè fos un cap-esflorat que li donàs molt de sudà, ni que mai per mai li haguessen duita cap mala nova d'ell, sinó perquè era així com Deu l'havia fet, tant desmanyotat que no era capaç de destravar una galina, que el porien fer combregar amb rodes de moll, li porien treure confits de dins es nas i fer-li creure que la Mare de Deu nomia Juana. Era de cap tan clos

que en totes ses forses del mon i sa paciència de Job havien arribat a fer-li aprendre ses oracions més necessaries.

L'amo En Tòfol, si bé es ver que veia que es seu fill no era un cap-desfet que pogués inventar sa pólvora, no creia tan poc que fos d'aquells que no serveixen p'es pla ni per sa muntanya, i que tot lo que gastàs amb ell, fossen doblers tirats dins mar, rentar es cap a s'ase i perdre es temps i es lleixiu. Que era aturadet e-hu regoneixia, i aixó ja li bastava per fer-lo anar agre-dols i llevar-li sa sòn.

Que no vés es defectes des seu fill tals com eren en si, no era gens estrany, perquè l'amo En Tòfol era pare, i ja se sab que es pares, quant se tracta des seus fills, sempre duen una bena davant ets uis i no hi venen de lo més clar.

Cansat l'amo En Tòfol de veure aquella ombra morta per dins ca-seua sense guanyar-li cap dobler ni prendre interés en res ni pensar, demà que sos pares fossen morts, de quin lleyam havia de fer sa creu; sinó que lo mateix que si es menjar li vengués de l'aire del cel i fos una cosa que no s'hagués d'acabar mai, feia sa vida del canot, sense voler sebre ses misses d'on sortien; — vapensar l'amo En Tòfol de enviar-lo a córrer mon, perquè així, estant lluny de ca-seua i vegent-se tot sol, sense que nengú li digués pa an es revol, va creure l'amo En Tòfol que de aquesta manera faria es cap més viu, se desxondiria i aprendria de guanyar-se es pa; i, si fos tan cap-clos que així i tot no obrís ets uis ni s'aguás, ja sabria lo que li esperava, aixó es, trobaria es frare darrera sa porta i sentiria s'aparè de sa fam, que fa trotar i devegades córrer.

Vé es dia que l'amo En Tòfol havia resolt de fer partir es seu fill; però antes de que partis, li volia donar quatre instruccions, no volia que se'n anàs a la babal-lana, sinó que sabés com s'havia de valer per guanyar se la vida i fer carrera; per aixó el crida i li diu:

— Mira, Juan, ja estic cansat de veure't sempre baix des faldons de ta mare sense que guanyis cap dobler, ja tens edat d'estar desmammat i de pensar en demà. Jo a sa teua edat feia es cap més viu que no fas tu, ja festetjava com un rabiós, ja feia de l'ofici i gonyava doblers per llarc; amb una paraula, ja no havia de menester menar per sa mà i me porien amollar allou e; era tot lo contrari de lo que ets tu. Per altra part, jo me moriré i és hora de que pensis, quant jo siga mort, de quin cap has de fer estrelles i de quin pa ses sopes, perquè si has d'esperar que te duguen es pa fet a ca-teua, ja pots esperar d'assegut, que sempre hem sentit dir que *qui escudella d'altri espera, freda la se menja i devegades ni freda ni calenta*. Tu, com deus haver de sebre, no vens de ses set cases, ni ets cap senyor que pugues viure esquena dreta; has de fer feina per menjar. Amb lo que jo te deixaré, te vendrà rinxo es porer viure tu totsol; per lo mateix és necessari, ara que ets jove, que fassis es cap viu i que aprenguis a gonyar te la vida; perquè, si demà te determines de prendre estat (que negú pot dir d'aquesta aigo no beuré) i no sabs gonyar una pesseta, no faràs més que posar miseria an aquest mon i fer de sa teua dona i de tu dos desgraciats. Jo, come ton pare que som i que per lo mateix mir p'es teu bé, perquè no venga es cas de que t'hagues d'arribar a veure ple de miseria, he resolt que demà demati te'n vages a córrer mon, fent s'ofici de mercader, i així apendràs a gonyar-te la vida; però desde ara ja te dic que, si no vas uis espolsats, sa panxa hu pagarà.

— ¡I així, diu En Juan, amb ses mans damunt escap voleu que me'n vaja a córrer mon a fer fortuna? Jo no sé fer miracles. Donau-me doblers, que sempre he sentit dir que doblers fan do-

blers; i voreu vos jo si faré un bon capitalet!

— No sigues tan aubercoc, va dir l'amo En Tòfol, ni me fassis tan beneit que me crega que sense doblers pugues fer s'ofici de mercader, aixó seria voler treure sa joia sense haver-hi posat. T'entregaré sicentes lliures i es mul fumat, i amb aixó i sa llió que ara te donaré, si fas es cap viu, podràs fer carrera. Amb manco capital la vaig fer jo; però tu no me sembles pel, tires sa rel de ta mare, i aquesta és sa teua desgracia; pero deixem anar aixó i anem an es net de sa penyora.

— Si sa llió es molt llarga, diu En Juan, no la me doneu, que tan mateix no seré capaç d'aprendre-la. Quant anava a escola, sempre me feien malde-ventre ses llióssos i me costaren més llenderades que cabeis no tenc dalt es cap. Trob que me porieu donar es doblers i deixar fer sa llió, va dir En Juan.

— Sa llió que te donaré, va dir son pare, no l'has d'aprende de cap llibre.

— Si és així, digué En Juan, ja poréu esser partit, que som tot oreies.

— Has de sebre primerament, va dir l'amo En Tòfol, que es ram de mercader se reduceix an aquestes tres coses: comprar, vendre i baratar; però antes de dir-te com t'has de valer en cada una d'aquestes tres coses, te vull donar algunes regles generals, que, si les observes, te seràn de molt de profit. Quan arribaràs a un poble, cuide't lo primer de veure es corredors de bestiar; fe't amic d'ells, i no los plagues un beure, perquè ells saben tots es forats. Si los tractes bé, t'ajudaràn a fer ses barrines, ventetjoses sempre per tu; perquè ja se sab que aqueis mata-rates son es Judes des compradors, maldament aqueis les afluxin la mosca, són d'aquells que los agrada mamar a dues mamelles. No te posis mai amb *gitanos*, perquè son uns balitres que saben massa lletra menuda. Te donarien cresta per ballesta, t'arrambarien qualque bistia tan trasfigurada que ni el dimoni la coneixeria, i una bistia presentada de aquesta manera és moneda falsa, que no l'has de voler en ton poder.

En totes ses reunions que vagis, parlaràs des teu negoci, ponderaràs ses bones qualidats de ses bisties que tengués, perquè aixó és una manera d'anunciar, i ja se sab que qui no anuncia no ven. Si te volen fer tornar una barrina arrera, per no haver denunciat algun defecte o malaltia que tengués sa bistia, i que fos obligació teua dir-ho davant davant, com són: *tiro, mal d'asma, mossegar, coixeres fredes i calentes, tóms de cap, mala dentadura*, amb una paraula, totes aquelles malalties amagades. — faràs tot d'una de veure es Menescal, que serà es qui haurà de fer sa sentència. Segons siga ell, li posaràs un *duret* dins sa mà, i, com una clau d'or obri a tots es panys, voràs com farà sa teua causa. T'he de dir que, si sa barrina se feu dins una fira o varen treure sa bistia a pública subasta, no tenen que espolsar, no porren fer tornar sa barrina arrera. Has desebre també que, per fer tornar una barrina arrera, hi i ha temps senyalat, generalment solen esser coranta dies, si bé hi ha pobles que no són tants. Una cosa te comàn molt: que, si te volen dur an es Tribunal i veus que van de bo, que te deixis tair sa capa i este't ben segur que encara hi gonyaràs. Ara que ja sabs aquestes quatre regles generals, te diré com t'hages de portar en cada un des tres casos que t'he indicats. Quant hages de comprar una bistia, li faràs un detengut regoneixement: comensaràs per mirar-li ses dents per veure s'edat que tenga. Ja sabs que an es trenta mesos ses bisties tiren ses primeres dents, dues de dalt i dues de baix i que fins an es set anys, que és quant serren, se pot conèixer s'edat exacta que tenen. Llavò quant han serrat, ja no se pot dir amb certesa s'edat que tenguén. An aquest cas t'has de retgir per sa llar-

garia de ses dents i per una taca negra que voràs an es cap de cada dent. Si ses dents són llargues i sa taca ha desaparescuda, és senyal de que sa bistia es molt empesa. Li passaràs llavò sa mà per davant ets uis i si sa bistia pi-pelletja, és senyal de que sa bistia conserva sa vista. Miraràs també si es esquerda, si està ben aplomada, si fa cama de mè, si és topina, si és esquerrana, si ha duites genoières i si és corba. Quant hages mirat tot aixó la faràs trotar per veure si brassetja bé, i llavò callaràs ses coses bones que hages vistes, i faràs resaltar molt però molt, es defectes que hages notats. Després de de no haver deixat os sencer a sa bistia, faràs demanar preu; i, quant sentis lo que en volen, faràs una exclamació com si haguessen dita una mala cosa, diguent aquestes o parecsudes paraules: — Vos no anau darrera vendre... No hi ha res que fer... l'Amo! Es qui vos ha dit que s'animal tenia aquest preu, vos ha enganat... Tornau demanar! i posau-vos a punt de raó si voleu que vos diga una paraula... Es doblers mos senten... Digau una paraula acertada. — Després que t'haja tornat demanar, tu li diràs que es darrer dobler que en pots pagar és tant, que ha d'esser moltet manco de lo que t'haurà demanat, i faràs uida an es corredor per que hu xapiga. Com se suposa, has de dir que no vas de xapaments quant es corredor diga de xapar-ho; i, en veure que es venedor està renegat, que no vol davallar cap dobler, si sa bistia t'agrada, la prens. — Per vendre, mudaràs es caire a sa baldufa, i has de fer sa comedia d'una altra manera, que es mercaders, com es comedians, han de sebre fer tots es papers. Si sa bistia que has de vendre, té un any i mig, diràs que va p'es tres anys, i si li miren dins sa boca, fas notar que ja des-cava ses primeres dents; però aates, t'hauràs cuidat de fer a sa genyiva de s'animal, just ran de ses dents, una mica de ferida. Si sa bistia té més de set anys, que ja haja serrat, la faràs de vuit, en no ser que siga tan empesa que ja duga s'edat pintada damunt; en tal cas la faràs d'onze i no't fasses més envant. — Cuide't també de sebre quin és es cavall més notable de tot aquell contorn i quines egos són ses de més bona casta, i totes ses bisties joves que hages de vendre, has de dir que surten d'aquella casta; i, si no hu creuen, ja hu aniràn a cercar. — Quant demanaràs preu, pega sempre per amunt que sempre seràs a temps a davallar. A totes ses bisties les has de vendre netes de tara, i donales a prove vuit o nou dies, aixó es, has de dir que les hi dones, però no amollis es dogal que no t'hagen pagat! que sempre has d'estimar més que te encalsin que si tu has d'encalsar.

— Però mon pare! arribà a dir En Juan. Si vos me voleu fer dir mentides! i ma mare me té dit que més tost que dir una mentida he d'estimar més morir-me.

— Sempre he cregut que aquesta dona te duria a perdre, diu l'amo En Tòfol. ¿Que no sab ella que si no fos per ses mentides que jo he dites, no poria ella dur tan bones botonades? ¿Que no sabs tu i ella i ella i tu que ses mentides des mercader i des sabater passen p'es cedàs i el dimoni no les apunta?

— Mon pare, respòn En Juan. ¿què voleu que vos diga? Me repugna dir mentides!

— Si tan escrupulós ets, diu l'amo En Tòfol, pots jugar en dos jocs de mànigues. M'esplicaré més clar. Si has de vendre una bistia véia i te demanen si és véia, pensaràs amb un ano de possessió que encara tengals a mare viva i diràs: l'amo tal encara té sa mare viva; i es comprador se creurà que dius sa mare de sa bistia. Si és un animal cego, quant te demanin si té cap defecte, diràs: Es mal que te s'animal, està a la vista i si te diuen si pot roegar, has de dir que mai per mai t'ha

deixat una fava dins sa gripia; i, com tu no n'hi donaràs, està clar que no en podrà deixar.

En Juan romangué amb sa boca badada i sense sebre què havia de dir, i l'amo En Tòfol continuà diguent:

—Ara que ja has vist lo que has de fer per comprar i vendre, poc tenc que dir-te de sa manéra com t'has de portar en sos barats; perque es baratar vé esser una compra i venta, que se fa an es mateix temps.

Te encarrec que en cap barat fasses tornes; perque generalment un que que barata una bistia, és que sa que té, no li serveix tant com aquella amb qui vol baratar i per desfer-se'n se deixa tair un tros de capa. —Quant te fassin estimar ses dues bisties, posa-los un preu més alt que es seu, perque així vegent es que te vol baratar sa bistia, que a sa seua la fas de més valor que es que ell se pensava que tenia, se creurà que té una ganga i podrà treure més ganancies de sa barrina. Això és una trampa que hi caven molts de beneits i qualcun que bravetja de cammes primes. —Per sebre es defectes que té sa bistia amb qui has de baratar sa teua, has de observar es regoneixament que fa a sa teua bistia l'amo de s'altra, per exemple, si li toca ses oreies, pots estar segur que sa seua bistia no vol que les hi toquen; si te demana si se mou per ferrar-la, si té pessigoies, si tira cosses, etc etc, pots estar segur que sa seua bistia té tots aqueis perjuis. —Me pareix que amb això que t'he dit, ja n'hi ha prou per sebre com t'has de governar. Ve-te'n ara a dormir i demà a punta d'aua pendràs ets atapins. —Ah! m'oblidava de dir-te que has de comprar sa corda de ses corretjades en gros, i que, quant tornes, no t'entreguis pelat i tot-sol, vui dir que has de venir ben forrat, que has de dur capital o bestiar; si no vens amb aqueis companys, no tens que acostar-te per aquí.

En Juan, que durant sa llissò que li havia donada son pare, havia badat tot quant d'oreiam tenia, s'aixeca amb un cap com una olla de caragols i se'n anà a dormir.

LAU PEL-D'OR.

Na Catalina

(acabata)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que aquella guerra a on se n'havia hagut d'anar el Rei, s'arriba a acabar; i el Rei amb totes ses tropes *tristras tristras* [cap a ca-seua].

Tota la Cort li sortí a camí i sa mare, a Reina véia, sa de davant.

An el Rei li vengué molt de nou no veure en vert ni en sec, sa seua dona, la Reina jove.

—Però ¿i a on és Na Catalina? demana ell.

—Ja t'ho direm! li diu sa mare.

—Ja te hi direm! diu aquell General que era romàs encarregat des Govern en lloc del Rei.

El Rei en romangué amb un bon mal de ventre d'aquelles paraules; i com foren an el Palau, se tanca amb sa mare i aquell General per veure què era estat de Na Catalina, i aquelles daes males ànimes li posaren un cap com una ferrada contra aquella al-lota, di-n-t-li que era una tal i una qual, i que com hagué envestit es General i se va veure destapada, fogí per por de no'esser-hi demés, i que no n'havien tornat sebre res pus.

El Rei romangué dins una gran confusió perque en via neguna poria creure ell que ella hagués fet, res de tot allò que li contaven, i entrà en sospites de que no hi hagués res ver.

Sobre tot, ell el Rei acabà per dir-los: —Res, jo hu he de d'arribar a s'enfront an això que me deis; jo he d'aclarir lo que hi haja de ver.

—¿I ¿com? diu la Reina véia.

—Com? diu el Rei. Que me'n aniré a cercar-la, i no m'aturaré que no l'ha trobada.

—Això sí que és un desbarat! diu la Reina véia. ¿A on s'és vist mai un Rei anar-se'n a cercar un sol-lera així?

—Per amor de Deu, ma mare! diu el Rei, no me parl així de Na Catalina, fins que jo haja aclarida tota sa cosa.

—Troba, diu aquell General, que no pertoca a Vossa Reial Majestat fer tals passes.

—Ai sí? diu el Rei. Idó sapigues que tu hi vendràs amb mi a cercar la fins que l'hagem aglapida.

Aquell General, greu li sabia, però no tengué altre lliuvel que anar-se'n amb el Rei, corre qui corre mon i cerca qui cerca Na Catalina per tot arreu del mon.

Des cap de molt de temps de batre per mil bandes, un dia topen per xamba un hostal, s'hostal d'aquell Capità de barca i d'aquell Mestre d'escola a on feia de criadet Na Catalina, vestida d'homo, i figurant com un bergantell amb so nom de Catalí.

Ni el Rei ni es General conegueren tal criadet com no l'havien conegut encara es Capità de barca ni es Mestre d'escola.

El Rei demanà tot d'una a s'hostaler.

—Escoltati, ¿i vos no haurieu vist passar ni haurieu acobitiada una senyora jove així i així?

—No sé de què'm parla, Sr. Rei, digué s'hostaler.

—Ni jo tampoc! diu es Mestre d'escola.

—Pensau-hi bé! diu el Rei. Porfa esser molt bé que fos passada per aquí i que s'hi fos aturada, i ara no vos recordàs.

—Vossa Reial Majestat té raó, digueren aquells dos subjectes; però lo que és cert que ara per ara no mos recorda res de tal bugat!

Estant amb aquestes, s'entrega En Catalí, i fa sa cortesia que pertocava an el Rei i an aquell General.

Los se mira bé, i tot d'una no los coneixia; però com los hagué aluiats de prim compte i prou que les va conèixer i bé! però ellis no a ella. Ses darreres que tenien de que allò fos justament lo que cercaven.

En Catalí no feu res coneixedor, i sent que el Rei torna dir an es dos hostalers:

—¿Vaja si hi pensau bé si heu vista passar per aquí una tal senyora!

—A mi no'm recorda! torna dir es Capità de barca.

—Ni a mi tampoc! diu es Mestre d'escola.

—Si no fos que no m'hi demanen, jo hi respondria! diu En Catalí.

—Calla tu, imprudent! diu s'hostaler major. ¿A on s'és vist mai un babaluet com tu voler parlar amb el Rei?

—Sembla mentida! diu s'hostaler segon.

—¿Què és això? diu el Rei. ¿I per que no ha de parlar aquest al-lotell? ¿Perventura en dirà qualcuna de ben acertada!

—Res, diu s'hostaler major. Del seu se pagarà si tira cap doi!

—No's pot esperar altra cosa de s'alcatrés! diu s'hostaler segon.

—Vaja idó, parla! diu el Rei. ¿I parla bé, com se suposa!

—Per jo parlar, diu En Catalí, no ha de porer sortir negú d'aquí dins, que jo no haja acabat!

—Bonó idó, diu el Rei. ¿Pena de la vida an es primer que s'ataris a sortir, que aquest al-lotell no haja acabat de fer tota sa seua contarella!

—A s'hostaler major i a s'hostaler segon allò els-e comensà a fer mals averanyis i a tenir foc dins ses sabates.

A les-hores En Catalí ja fonc partit a fer aquest sementer:

—Si en passà una de senyora així i així! Prou que sí! prou que sí! Jo, aqueis uis meus, mon còs, la vaig veure.

—Senyor Rei! diu s'hostaler major, ¿no el s'escolt an aquest! que li falta!

—Senyor Rei! diu s'hostaler segon, ¿no el s'escolt! que no endevina!

—Senyor Rei! diu es General, ¿no el s'escolt! que fa cara de boig!

—Endavant! diu el Rei an En Catalí.

I En Catalí ja torna prendre es seu cap de fil, dient:

—¿Si en passà una de senyora així i així? Prou que sí! prou que sí! I ¡ai ai lo que'm contà! lo que'm va dir! ¡ai si hu dic! ai si no hu dic!

—Digue-hu! diu el Rei.

—Idó em contà, idó em va dir, s'exclama En Catalí, que causa un Mestre d'Escola que volia abusar, aquell que la comandava passà per orde que la tirassen dalt abaix d'an penyal dins un barranc per que ets animals ferosos en fessen festa, però que Deu i la Mare de Deu i el Sr. Rei la varen salvar.

—Senyor Rei! diu s'hostaler major, ¿que no el s'escolt! que és un embuia-fil!

—Senyor Rei! diu s'hostaler segon, que no el s'escolt! que va fuit de cap!

—Senyor Rei! diu es General, ¿que no el s'escolt! que no sab que's matenga!

I En Catalí que torna prendre es seu cap de fil, dient!

—¡Ai, ai quina altra que me'n contà, que me'n va dir aquella senyora! ¿Que la dic? ¿que no la dic?

—Diga-la! diu el Rei.

—Idó em contà idó em va dir, s'exclama En Catalí, que aquell Rei s'enamorà d'ella i s'hi casà; però que se'n hagué d'anar a la guerra, i un General que deixà en lloc seu, també volia abusar; i ella per esser-ne escàpola, li hagué d'envelar de d'allà de d'allà!

—Senyor Rei! diu s'hostaler major, ¿que el fassa callar!

—Senyor Rei! diu s'hostaler segon, ¿que no el deix parlar.

—Seayor Rei! diu es General, ¿això no és d'escollar!

—¿Què és això? diu aquell el Rei.

¿Com és que tots tres vos aveniu de no deixar dir aquest al-lotell? Idó jo vui i man que hu diga tot, tot quant sabrà d'aquesta bona de senyora que diu que per aquí passà.

I, girant-se an En Catalí, li diu:

—Digue-hu tot! sensa deixar ni una titlla, lo que aquesta senyora té va contar!

—Prou que le hi diré, senyor Rei! diu En Catalí. Ella me digué: si mai passa el Rei per aquí cerca qui cerca la Reina que li manca, seré a tal banda, tu le hi poràs mostrar.

—¿I tu hu sabs, diu el Rei, a on és la Reina que jo cerc?

—No el se crega, senyor Rei, diu s'hostaler major.

—No el se crega! diu s'hostaler segon.

—No el se crega! diu es General.

—¿Que no el me crega? s'exclama el Rei. Idó sapigau que el me crec i deu més! Res! ¿què te diuen a tu, En Jove?

—Catalí per servir Deu i Vossa Reial Majestat! diu s'estornell.

—Catalí! diu el Rei. ¿Vaja quin nom més extrany! Res, Catalí i tots voltros tres! diu el Rei an es General i an es dos hostalers, passau-me davant cap allà on és aqueixa senyora! Tu que sabs a on és, Catalí, mos hi menaràs!

—¿Que no me puc anar a mudar sa roba? que sa que dic, és massa aldana per anar amb el Rei! diu En Catalí.

—Ves-te'n-hi! diu el Rei; però expe-deix! que ja hauriem d'esser partits.

I ¿què fa En Catalí? S'espitxa dins sa seua cambra, se lleva sa roba de criat, i se posa es vestit de Reina que se'n havia duït dins un bolic quant fogí de ca'l Rei. El se posa an es vestit de Reina tan bè com va sebre i després de ben rentada de cap a peus i ben enllimonada.

Vestida de Reina i amb tota sa seua majestat i galanxonia surt de sa seua

cambra, i se presenta davant el Rei, es General i es dos hostalers.

Tots, com la veren, quedaren de pedra, sensa polsos, amb sos cabeis drets, però no p'es mateix motiu.

Tots la conegueren. El Rei se tirà dins es seus brassos, plorant d'alegria i gaubansa; son pare, es Mestre d'escola i es General, aborronats des crim que cada un havia comés contra ella; i cap d'ells sabia a on posar-se. S'haurien estimat més que un llamp los hagués deixats secs allà mateix.

El Rei no'n va tair més: se'n mena la Reina jove i aquells altres tres a la Cort, i passa per orde que fermin es General a ses coes de quatre cavalls i es Mestre d'escola a ses coes d'altres quatre i que prenga cada animal d'aquells per son caire fent bossins aquells dos malfactors; i an es Capità de barca, perque era son pare de la Reina i es manco culpable, el feu tancar dins s'olla d'un castell a on no vés pus sol ni lluna.

Així se va fer de tots tres, però des cap de temps a impugnes de la Reina consentí a perdonar es Capità de barca per que no diguessen que tenia mal cor.

La Reina véia se morí de sa rabiada de veure tornar triumfant la Reina jove; i el Rei amb ella i amb sos seus vasalls va viure anys i més anys.

I si no són morts, són vius; i, si no són vius, són morts.

I al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

JORDI DES RECÓ.

Adorant

Quant no't veig la fosca'm cega,
quant te veig la llum me roda;
sent la vida qui m'abrassa,
sent la mort qui'm desconorta.

Quant te veig mes flors reviuem,
quant no't veig mos goigs se moren;
l'esperansa'm vest de festa,
la tristesa'l cor m'endola.

Quant no't veig mon cor s'afona,
i quant te veig mon cor vola;
si no't tench lo mon me falta,
i si't tench lo mon me sobra.

JERONI ROSSELLÓ.

Noticies de Manacor

A la Parroquia ses Coranta-Hores del Sagrat Cor de Jesús i per acabatai ses *Cinc Visites* han resultat de primera, gracies a Deu. Com se suposa, no hi faltà es Bal'le accidental D. Rafel Fuster, acompanyat de bona part de s'Ajuntament. Així ha d'esser; ses Autoritats, sempre haurien de presidir tots ets actes publicos relligiosos. Enhorabona.

Ets Al'lots Guaites també anaren a veure ses festes de Ciutat; i, com sa suposa, es seus companys d'allà los obsequiaren de lo millor.

An es Convent de Concepcionistas de Si-neu dijous prop passat prengué es vel de novicia Sor Maria Antonia del Sagrat Cor (antes Antonia Febrer i Sales, *Monsenyora*). Deu li do ses gracies que necessita per esser una bona relligiosa.

Demà a la Parroquia festa solemne dedicada a Sant Antoni de Padua. Hi predicarà Mn. Juan Mascaró.

Demà també hi ha an es Convent sa festa de St. Teofil. Hi predica el P. Juan Casulleres.

Estarà exposada sa relliquia de St. Teofil tot lo sant dia i perque es qui vulguen anar adorar-la puguen fer-ho.

Demà, si Deu ho vol, a les set i mitja des cap-vespre, an es Col'legi de Sant Tomàs d'Aquino, se celebrará un Homenatge a sa venerable memoria de nostro bon patri. L'amo'n Llorens Caldentey (Aulesa). Molt ben pensat. Sembla que la presidira l'Il'm. Sr. Vicari Capítular.

Tipo. lit. de Amengual y Montaner